

РІЗНОВИДИ ДЕРЖАВНОГО ТА НАДДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ

Розкрито основні тенденції розвитку паливно-енергетичного сектору України та перспективи розвитку сфери відновлюваної енергетики зокрема. На основі аналізу основних показників розвитку традиційних джерел енергії у світі та в Україні визначено передумови розвитку вітчизняної відновлюваної енергетики, основні державні та наддержавні регулятори її діяльності.

Ключові слова: органи державного регулювання, відновлювана енергетика.

Інтеграція з Європейським Союзом – це один зі стратегічних напрямів розвитку України. Зазначене підтверджується приєднаннями до Енергетичного Співтовариства у 2011 році. Це обумовлює виконання низки зобов'язань відносно дотримання європейських вимог розвитку паливно-енергетичного комплексу України, у тому числі – створення сприятливих умов для інноваційного розвитку ПЕК, відповідно до внутрішнього енергетичного ринку ЄС та його законодавчих актів. Це призводить до потреби удосконалення державної стратегії розвитку енергетики та формування відповідної стратегії розвитку відновлюваної енергетики зокрема.

За розрахунками Інституту відновлюваної енергетики [19], загальний обсяг заміщення традиційних паливно-енергетичних ресурсів за рахунок відновлюваних джерел енергії складає 548,5 млрдкВт·год/рік. З них близько 11 % і 5 % охоплюють відповідно вітроенергетика та сонячна енергетика. А згідно з дослідженням Міжнародного Енергетичного Агентства [20] Україна посідає 13 місце у світі за виробництвом вугілля (дані 2010 р.). Отже, реалізація цього потенціалу як в економічному, так і в технічному аспекті, особливо з відповідним регулюванням, дозволить Україні підвищити свою енергетичну безпеку та надасть можливість розвивати низку конкурентних переваг в інших галузях економіки.

В Україні накопичено певний досвід функціонування відновлюваної енергетики, що вже має кількісні та якісні наслідки у результатах виконання Енергетичної стратегії до 2030 року. Проте на сьогодні стратегія диверсифікованого енергетичного розвитку потребує всебічної підтримки.

Сучасні наукові джерела звертають значну увагу на економічні, екологічні, соціальні та інші проблеми розвитку енергетики, їм присвячені праці багатьох вчених і фахівців, а саме: С. В. Войтка, Н. В. Караєвої, Р. О. Крижановського, С. О. Кудрі, В. Ф. Резцова, Б. С. Стогнія, В. Я. Шевчука, А. К. Шидловського та інших. Проблематикою стратегічного розвитку, планування й управління національним господарством цікавились вітчизняні вчені: В. М. Геєць, В. Г. Герасимчук, Л. Є. Довгань, Л. Г. Смоляр, І. М. Федулова, а також

зарубіжні: І. Ансофф, Г. Мінцберг, А. Портер, А. Чандлер та ін.

Водночас актуальні питання щодо регулювання сфери відновлюваної енергетики на державному та наддержавному рівнях не дістали належного висвітлення та обґрунтування у сучасних публікаціях, що підтверджує актуальність обраної теми і обумовлює коло питань, які потребують ґрунтового наукового дослідження.

Метою нашої статті є надання рекомендацій відносно подальшого регулювання розвитку відновлюваної енергетики. Завданнями є систематизація суб'єктів державного та наддержавного регулювання сфери відновлюваної та альтернативної енергетики з метою узагальнення складових енергетичного сектору, а також аналіз основних світових та вітчизняних тенденцій розвитку відновлюваної енергетики.

Проблематика пошуку у світі диверсифікованих джерел енергопостачання обумовлена, перш за все, поступовим вичерпанням традиційних джерел енергії, таких, як вугілля, нафта, природний газ тощо.

На рис. 1 наведені в процентному співвідношенні дані за 2011 рік кількості вугілля у країнах світу. Найбільші світові запаси вугілля знаходяться у США – 237,295 млрд. т, що складає 28 % від загальної кількості вугілля країн світу. Відповідно, в Російській Федерації 157,01 млрд. т, Китаї – 114,5 млрд. т, Індії – 60,6 млрд. т, Німеччині – 40,699 млрд. т, і лише близько 33,7 млрд. т вугілля в Україні та Казахстані.

За кількістю розвіданих родовищ нафти лідером є Саудівська Аравія – 19,1 %, що становить 264,5 млрд. барелів, друге місце займає Венесуела – 15,3 %, тобто 211,2 млрд. барелів (рис. 2). Запаси нафти в Україні незначні – близько 1 % [18].

Для аналізу традиційних джерел енергії важливо проаналізувати динаміку енергетичного балансу за видами традиційних і нетрадиційних джерел енергії, що складає баланс видобутку, переробки й розподілу палива, баланс споживання і вироблення тепла, баланс споживання і вироблення електроенергії в період з 2000 до 2010 р. (рис. 3).

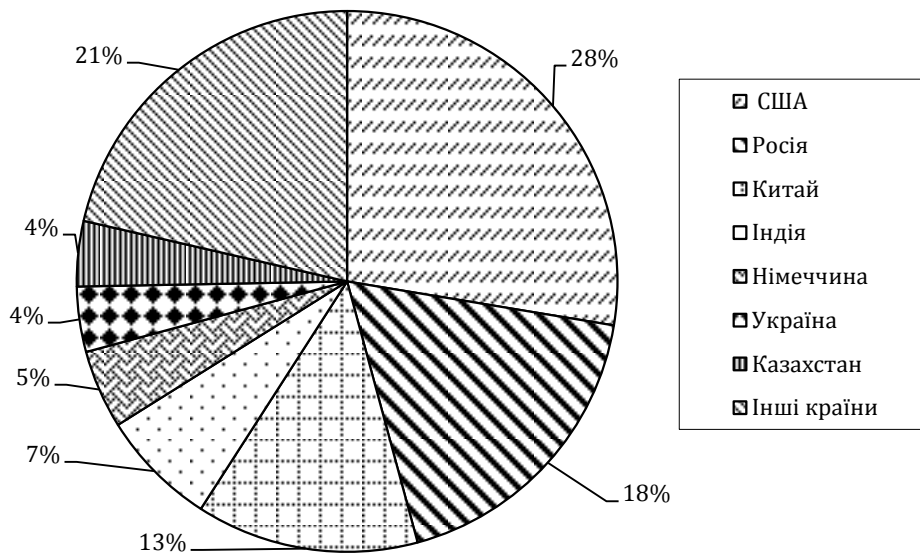

Рис. 1. Світові запаси вугілля, 2011 р.*

*Адаптовано автором за [18]

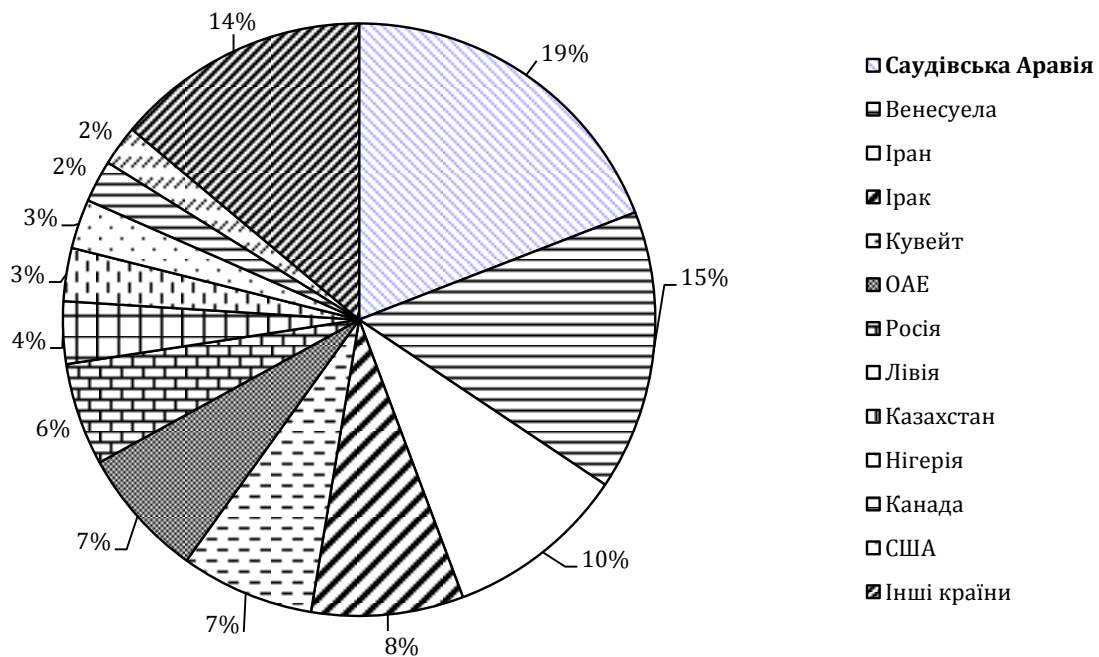

Рис. 2. Світові розвідані родовища нафти, 2011*

*Адаптовано автором за [18]

Найбільша динаміка спостерігається у виробництві та споживанні вугілля, нафти та газу. У той час, як

найменша кількість та незначна динаміка зростання спостерігається серед відновлюваних джерел енергії.

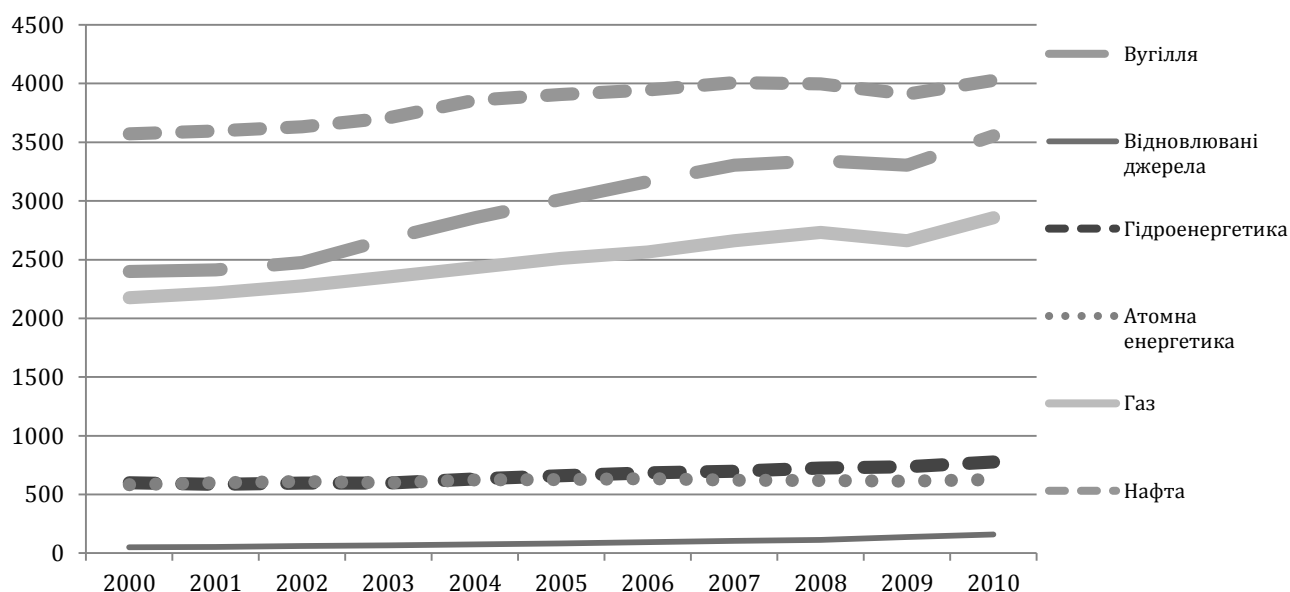

Рис. 3. Динаміка енергетичного балансу цивілізації (еквівалент мільйонам тонн умовного палива)

*Адаптовано автором за [18]

Згідно з прогнозом Міжнародного Енергетичного Агентства [20], щорічне зростання світового споживання нафти в середньому буде на рівні 1 млн. барелів на добу до 2016 року. При цьому попит на газ за той же період зросте приблизно на 500 млрд. кубічних футів.

Крім того, порівнюючи потреби України зі світовими, важливо зазначити, що енергоємність ВВП України набагато вища ніж енергоємність ВВП світу (табл. 4). Таким чином, диверсифікація джерел енергії за

рахунок упровадження та розвитку відновлюваної енергетики та різних проектів з розвитку альтернативної енергетики є стратегічно важливим рішенням для України.

Оскільки спостерігається динаміка зростання кількості відновлюваних джерел в енергетичному балансі, доцільно проаналізувати сучасний стан цієї підгалузі паливно-енергетичного комплексу та виявити основні перешкоди розвитку та напрями його покращення.

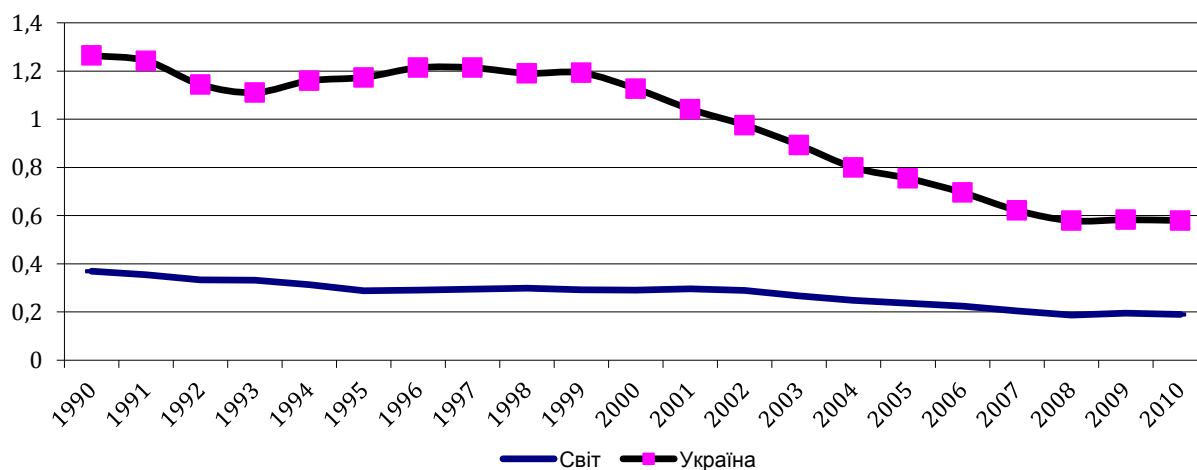

Рис. 4. Енергоємність ВВП в Україні та країнах світу (кг н. е. /дол. США)*

*Адаптовано автором за [20]

в Україні частка альтернативної енергетики в енергобалансі складає менше 1%. Відновлювана енергетика в Україні в 2011 р. розвивалася інтенсивніше, ніж традиційна. На початок липня загальна кількість компаній, що експлуатують електростанції на відновлюваних джерелах енергії та

реалізують електроенергію за зеленим тарифом, зростає до 66, а кількість таких електростанцій – до 111, з яких 23 – сонячні. Аудиторська компанія Ernst&Young у 2011 р. внесла Україну в міжнародний рейтинг країн, привабливих для реалізації проектів у галузі відновлюваної енергетики [21].

Процес інтеграції з ЄС належить до пріоритетів та офіційних стратегічних цілей України. Так у 2011 р. Україна приєдналася до Енергетичного Співтовариства. Сьогодні Україна співпрацює з ЄС у межах програми Східного Партнерства, метою якої є створення умов для прискорення політичної асоціації та поглиблення економічної інтеграції між ЄС та східноєвропейськими країнами-партнерами, разом з Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією, Молдовою.

За американськими та європейськими дослідженнями, саме ядерна енергетика на сьогодні є найдорожчою, на відміну від відновлюваної, собівартість якої постійно знижується. При цьому можлива сума потужностей відновлюваної енергетики в Україні складає 390 ГВт, що відповідає 390 атомним енергоблокам. Це доводить те, що пріоритетний розвиток відновлюваної енергетики є доцільнішим.

У межах концепції сталого розвитку в розвинених країнах впроваджуються на галузевому, регіональному та національному рівнях програми енергозбереження, одним з ключових складових яких є стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії. Поєднання

різномірних програм з раціонального використання енергоресурсів та впровадження енергоефективних технологій з іншими стратегічно важливими документами економічного розвитку забезпечать позитивний довгостроковий ефект від реалізації стратегії енергозбереження у країнах.

Розвиток відновлюваних джерел енергії входить до наступних програм енергозбереження: Програма ЄС «Розумна енергія – Європі» (англ. – IntelligentEnergy – Europe)/ Рамкова Програма з конкурентоспроможності та інновацій ЄС на 2007-2013 роки [1; 2]; Федеральна програма енергетичного менеджменту (країна реалізації – США) [3]; Державна програма «Енергозбереження та зростання енергетичної ефективності на період до 2020 року» (країна реалізації – Російська Федерація) [4]; Державна цільова економічна програма енергоефективності та розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії і альтернативних видів палива на 2010 – 2015 роки (країна реалізації – Україна) [5].

Наведемо детальний опис цих програм у табл. 1.

Таблиця 1. Програми енергозбереження [1-5]

Назва програми	Термін виконання	Коротка характеристика	Місце проведення
Програма з конкурентоспроможності та інновацій ЄС на 2007-2013 роки	2007 – 2013 рр.	У межах цієї масштабної програми з енергоефективності реалізується понад 200 проектів для країн ЄС із активним залученням 35 регіональних і місцевих енергетичних агентств	Країни ЄС
Федеральна програма енергетичного менеджменту	з 70-х рр. ХХ ст. – теперішній час	Спрямована на зниження енергетичних затрат федеральних відомств та екологічного навантаження. Основні заходи програми полягають у розширенні новітніх енергозберігаючих технологій, модернізації федеральних об'єктів інфраструктури із залученням будівельних та енергоремонтних підприємств (тобто енергосервісних компаній) для встановлення енергоефективного обладнання, посилення захисту довкілля.	США
Державна програма «Енергозбереження та зростання енергетичної ефективності на період до 2020 року»	2011 – 2020 рр.	Ціль-зниження ВВП РФ не менш ніж на 40% порівняно з 2007 р. Два етапи реалізації програми: 1 етап (2011 – 2015рр.) – перехід на енергоефективний шлях розвитку економіки; 2 етап (2016 – 2020 рр.) – розвиток економіки за рахунок енергоефективності.	Російська Федерація
Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки	2010-2015 рр.	Удосконалення механізму державного управління та регулювання у сфері енергоефективності, енергозбереження і альтернативної енергетики, удосконалення системи стандартизації у сфері енергоефективності та відновлюваної енергетики шляхом упровадження економічних і фінансових механізмів реалізації енергетичних технологій тощо.	Україна

У результаті аналізу державної підтримки відновлюваної енергетики, групуючи форми державного регулювання для відновлюваної енергетики, виокремимо наступні форми: тарифне (цінове) регулювання, що охоплює економічні аспекти,

які впливають безпосередньо на ринкові рішення [6]; нетарифне (нецінове) регулювання, що охоплює соціальні та адміністративні аспекти.

Тарифне регулювання спрямоване на створення економічних механізмів, які застосовують переважно як

реакцію на зовнішні фактори, що впливають на ринкову ситуацію. Метою тарифного регулювання є створення економічного механізму, що впливає на поведінку ринку за допомогою зміни співвідношення цін на продукцію. Тарифне регулювання реалізується через системи оподаткування і ціноутворення, через митні збори. Наприклад, воно може реалізовуватись через безпосереднє встановлення цін чи тарифів, максимальних і/або мінімальних цін [7]. Так в Україні у квітні 2009 року прийнято Закон України № 1220-VI «Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії». За зазначеним Законом «зелений» тариф встановлюється до 1 січня 2030 року.

Розмір «зеленого» тарифу на електроенергію ВЕС обчислюється шляхом множення роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 року на спеціальний коефіцієнт «зеленого» тарифу для кожного з об'єктів ВЕС відповідно до розміру їх встановленої потужності. Коефіцієнт «зеленого» тарифу для електроенергії, виробленої на ВЕС з енергії, величина встановленої потужності яких перевищує 2000 кВт, становить 2,1. Коефіцієнт «зеленого» тарифу для електроенергії, виробленої об'єктами вітроенергетики, введеними в експлуатацію (або суттєво модернізованими) після 2014, 2019 і 2024 років, зменшується відповідно на десять, двадцять і тридцять відсотків від його базової величини [12]. Найвищі «зелені» тарифи в Україні встановлені на електроенергію, вироблену на вітрових і сонячних станціях. Це, зокрема, пов'язано із вартістю обладнання. Зазначимо, що розмір «зеленого» тарифу в Україні не поступається аналогічним тарифам багатьох європейських країн. За даними Держенергоефективності [12], «зелений» тариф отримали 46 підприємств. На виробництво струму з енергії сонця – шість фірм, п'ять з яких – дочірні структури ActivSolar. Ще шість компаній отримали «зелений» тариф на виробництво струму з енергії вітру. Найбільші з них – «Вітроенергопром», «Вітряний парк Новоазовський» та державна «Донузлавська ВЕС».

Нетарифне регулювання спрямоване на захист життя, здоров'я, майна, охорону довкілля, а також на встановлення способів організації чи ведення діяльності, правил ліцензування, місця і часу здійснення діяльності, обсягу випуску продукції чи надання послуг тощо. Важливим елементом нетарифного регулювання є також контрольні та наглядові функції. У сфері технічного нормування нетарифне регулювання охоплює як аспекти встановлення обов'язкових вимог до продукції та процесів, так і правила здійснення, перевірок та вживання заходів у разі факту порушення.

Вирішальним фактором для визначення принципів та процедур державного регулювання розвитку відновлювальної енергетики є те, що галузь відновлюваної енергетики є інноваційною.

До основних органів загальнодержавного рівня, що мають повноваження в галузі енергетичної політики, а, отже, і до розвитку сфери відновлюваної енергетики, належать:

1. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України (Міненерговугілля України) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та забезпеченні державної політики в паливно-енергетичному комплексі, визначає пріоритетні напрями його

розвитку, забезпечує нормативно-правове регулювання у паливно-енергетичному комплексі, відповідає за реалізацію енергетичної політики в частині забезпечення енергоресурсами та координацію енергетичної політики в рамках уряду і надання консультацій парламенту [8; 9]. Так Міненерговугілля активно співпрацює з автономним членом Організації економічного співробітництва та розвитку – Міжнародним енергетичним агентством (МЕА) у процесі реалізації пріоритетних завдань Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [10], Плану заходів щодо реалізації Дорожньої карти співробітництва з Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) на 2011-2014 рр. [10].

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Мінекономрозвитку України) є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики економічного і соціального розвитку, цінової, промислової, інвестиційної, зовнішньоекономічної політики, державної політики у сфері торгівлі, державної регіональної політики, державної політики з питань розвитку підприємництва, технічного регулювання та захисту прав споживачів, а також міжвідомчої координації з питань економічного і соціального співробітництва України з Європейським Союзом. Таким чином, Мінекономрозвитку України є одним з провідних органів, що визначають політику енергоефективності країни, проте повноваження у цій галузі розподілені між численними міністерствами та установами [11].

3. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України (Держенергоефективності України) входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сферах ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, енергозбереження, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива [12].

4. Міністерство екології та природних ресурсів України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у сфері охорони довкілля, екологічної і, у межах своєї компетенції, біологічної, генетичної та радіаційної безпеки, відповідає за надання ліцензій та укладання договорів з розподілу продукції для видобутку вуглеводнів, а також за політику в галузі зміни клімату [13].

5. Державне агентство екологічних інвестицій (Держекоінвестагентство) координує та реалізовує всі заходи у сфері кліматичної політики, які визначає Міністерство екології та природних ресурсів України, і є центральним виконавчим органом, який теж несе відповідальність за реалізацію положень Кіотського протоколу та Конвенції ООН про зміну клімату [14].

6. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики (НКРЕ), є органом державного регулювання діяльності в енергетиці, регулює діяльність природних монополій, забезпечує проведення цінової і тарифної політики у сфері енергетики та нафтогазового комплексу, сприяння розвитку конкуренції у сфері виробництва і постачання електричної енергії [15]

7. Міністерство фінансів України в межах енергетичного сектору відповідає за оподаткування [16].

8. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України розробляє відповідні заходи та програми, що діють на місцевому рівні, у т. ч. галузеві програми щодо підвищення енергоефективності у будівельній галузі [16].

9. Антимонопольний комітет України забезпечує державний захист конкуренції у підприємницькій діяльності, формує та реалізовує конкурентну політику, відповідає за запобігання концентрації надмірної економічної влади окремих суб'єктів господарювання [17].

Треба зазначити, що всі заходи з державного та наддержавного регулювання сфери відновлюваної енергетики України мають узгоджуватися з прийнятою Енергетичною стратегією України до 2030 року [22].

Таким чином, проаналізувавши основні передумови розвитку відновлюваної енергетики, згрупуємо інструментарій реалізації механізму державного регулювання у три основні частини: фіскальний, методичний та організаційний. До фіскального інструментарію реалізації механізму державного регулювання стратегічного розвитку відновлюваної енергетики зараховуємо пільгові тарифи, державні витрати, податок на прибуток, фінансові інструменти регулювання сфери відновлюваної енергетики. До організаційного інструментарію належать правила, організаційно-правові нормативи і стандарти, що визначають державне регулювання сфери відновлюваної енергетики, обов'язки, права та відповідальність органів державного регулювання, організацію процесу їхньої діяльності, в тому числі – і організацію роботи фіскального інструментарію реалізації механізму державного регулювання стратегічного розвитку відновлюваної енергетики. До методичного інструментарію – комплекс заходів з удосконалення методики відбору проєктів відновлюваної енергетики, методичних підходів до оцінювання рівня розвитку відновлюваної енергетики, потенціалу енергозбереження, вивчення стану та ранжування регіонів і галузей за рівнем енергетичної безпеки, система заходів щодо розвитку відновлюваної енергетики на методичному рівні.

Щодо світової підтримки розвитку відновлюваної енергетики, то усвідомлення важливості диверсифікації джерел енергопостачання, що обумовлено поступовим вичерпанням традиційних джерел енергії, таких, як вугілля, нафта, природний газ тощо, є рушійною силою для пріоритетного впровадження та підтримки відновлюваної енергетики в різних країнах.

Отже, ми проаналізували основні тенденції розвитку паливно-енергетичного сектору в Україні та світі. Оскільки традиційні джерела енергії вичерпні, а потреба в енергії постійно зростає, доцільно диверсифікувати

джерела енергії за рахунок розвитку відновлюваних та альтернативних їх видів. Активна робота відносно цього проводиться в країнах ЄС. При цьому процес інтеграції України з ЄС віднесено до пріоритетів та офіційних стратегічних цілей України.

Поєднання різнорівневих програм з раціонального використання енергоресурсів та впровадження енергоефективних технологій з іншими стратегічно важливими документами економічного розвитку мають забезпечити позитивний довгостроковий ефект від реалізації стратегії енергозбереження та альтернативних джерел енергії в країнах.

В Україні є значний потенціал для розвитку відновлюваної енергетики. Регулювання її розвитку проводиться державними та наддержавними органами. Так діє Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010 – 2015 роки, що має за мету удосконалення механізму державного управління та регулювання у сфері енергоефективності, енергозбереження і альтернативної енергетики, удосконалення системи стандартизації у сфері енергоефективності і відновлюваної енергетики шляхом упровадження економічних та фінансових механізмів реалізації енергетичних технологій тощо. Проводиться тарифне та нетарифне регулювання у сфері відновлюваної енергетики. Оскільки сфера відновлюваної енергетики інноваційна, це обумовлює потребу її пріоритетного розвитку. До основних органів загальнодержавного рівня, що задіяні в розвитку відновлюваної енергетики належать: Міненерговугілля України, Мінекономрозвитку України, Держенергоефективності України, Міністерство екології та природних ресурсів України, Держекоінвестагентство, НКРЕ, Міністерство фінансів України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України.

Згідно з аналізом основних передумов розвитку відновлюваної енергетики, згруповано інструментарій реалізації механізму державного регулювання у три основні частини: фіскальний, методичний та організаційний.

Наукова новизна полягає у тому, що дістала подальшого розвитку систематизація суб'єктів державного та наддержавного регулювання сфери відновлюваної енергетики, яка, на відміну від наявних, містить практично всі складові енергетичного сектору та надає можливість розробити стратегію розвитку відновлювальної та альтернативної енергетики.

Подальших наукових досліджень потребує процес формування та реалізації стратегії розвитку відновлюваної та альтернативної енергетики.

Список література

1. *IntelligentEnergy – Europe 2007–2013: [електронний ресурс] / EuropeanCommission. — Режим доступу до журн. : http://www.managenergy.net/meta_informations/409.*
2. *IntelligentEnergy – Europe: for a sustainable future: [електронний ресурс] / EuropeanCommission. — Режим доступу до журн. : <http://ec.europa.eu/energy/intelligent>.*
3. Ширер Б. *Федеральный энергетический менеджмент: история реализации программ в США, анализ опыта и возможностей его применения в России: [електронний ресурс] / Б. Ширер, И. Башмаков // РФ, Центр по эффективному использованию энергии (ЦЭНЭФ). — 2003. — Режим доступу до журн. : <http://www.cenef.ru/info/books/paper2.htm>*
4. *Государственная программа Российской Федерации «Энергосбережение и повышение энергетической эффективности на период до 2020 года»: [електронний ресурс] : Розпорядження Уряду Російської Федерації від 27 грудня 2010 р. № 2466 – р. – Режим доступу до ресурсу: http://esco.co.ua/journal/2011_6/art088.pdf.*
5. *Державна цільова економічна програма енергоефективності енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010 – 2015 роки: [електронний ресурс]: Постанова*

Кабінету Міністрів України від 1 березня 2010 р. №243. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-%D0%BF>.

6. Фліссак А. А. Тарифна політика як інструмент державного впливу на розвиток відновлюваної та нетрадиційної енергетики в Україні: [текст] / А. А. Фліссак, А. О. Рожко // *Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язей і привлечення іноземних інвестицій: регіональний аспект*: [сб. науч. трудов]. — 2009. — Ч. 3. — С. 1260–1266.
7. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: [навч. посіб.] / Д. М. Стеченко. — [3-тє вид., випр.]. — К.: Знання, 2006. — 262 с.
8. Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України: [електронний ресурс]: Указ президента України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/382/2011>.
9. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України: [електронний ресурс]: офіційний веб-сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – Режим доступу до ресурсу: <http://mpe.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/index>.
10. Про національний План дій на 2011 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 – 2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: [електронний ресурс]: Указ президента України № 504 від 27 квітня 2011 р. – Режим доступу до ресурсу: http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.
11. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: [електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.me.gov.ua/>.
12. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України: [електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Держенергоефективності. – Доступ до ресурсу: <http://naer.gov.ua/>.
13. Міністерство екології та природних ресурсів України: [електронний ресурс]: офіційний веб-сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.menr.gov.ua>.
14. Державне агентство екологічних інвестицій: [електронний ресурс]: офіційний веб-сайт Державного агентства екологічних інвестицій. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.seia.gov.ua>
15. Положення Про національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики: [електронний ресурс]: Указ президента України від 23 листопада 2011 р. № 1059/2011. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1059/2011>.
16. Міністерство фінансів України: [електронний ресурс]: офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua>.
17. Антимонопольний комітет України: [електронний ресурс]: офіційний веб-сайт Антимонопольного комітету України. Режим доступу до ресурсу: <http://www.atc.gov.ua>.
18. *BP Statistical Review of World Energy. Yune 2011*: [електронний ресурс]. — Режим доступу: [//bp.com/statisticalreview](http://bp.com/statisticalreview).
19. Інститут Відновлюваної Енергетики: офіційний сайт: [електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.ive.org.ua>.
20. Міжнародне Енергетичне Агентство: офіційний сайт: електронний ресурс]. — Режим доступу до сайту: <http://www.iea.org/>
21. Міжнародний експерт: ключ до енергоне: [електронний ресурс] // *Дзеркало тижня. Україна*. – 2012. – Режим доступу до журн.: http://dt.ua/ECONOMICS/mizhnarodniy_ekspert_vidnovlyuvana_energetika_-klyuch_do_energonezalezhnosti_ukrayini.html].
22. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: [електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15. 03. 2006 № 145-р.). — Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

РЕЗЮМЕ

Трофименко Елена

Разновидности государственного и сверхгосударственного регулирования сферы возобновляемой энергетики

Раскрыты основные тенденции развития топливно-энергетического сектора Украины и сферы возобновляемой энергетики в частности. На основе анализа основных показателей развития традиционных источников энергии в мире и в Украине определены предпосылки развития отечественной возобновляемой энергетики, основные государственные и сверхгосударственные регуляторы ее деятельности.

RESUME

Trofymentko Olena

Varieties of state and supranational regulation of renewable energy sphere

The article reveals the main trends in the development of fuel and energy sector of Ukraine and the sphere of renewable energy in particular. On the bases of the analysis of the main indicators of the development of traditional energy sources in the world and in Ukraine there have been defined prerequisites for the development of domestic renewable energy industry and the basic state and supranational regulators its activities.

Стаття надійшла до редакції 03.03.2013 р.